

„Jövő kutatás és a regionális tudományok kölcsönkapcsolata”

tudományos ülés Pécssett

Zsúfolásig megtelt a PTE Közgazdaságtudományi Kar Rektori Tanácssterme, 2018. október 4-én, ahol a Regionális Politika és Gazdaság Doktori Iskola és az MTA IX. Osztály Jövő kutatási Tudományos Albizottsága az „50 éves a magyar jövő kutatás, 2018” program keretében „Jövő kutatás és a regionális tudományok kölcsönkapcsolata” címmel tudományos ülésre került sor. Öt előadás hangzott el.

Korompai Attila, CSc: „A jövő kutatás szerepe a területi folyamatok alakulásában – tapasztalatok és lehetőségek

A települések és térségek folyamataiba történő beavatkozások a történelem folyamán mindig tartalmaztak jövővel kapcsolatos gondolatokat. A tervezéssel foglalkozók számára a jövő iránti érdeklődés szinte „szakmai ártalom”. Az ideák mindmáig ható, a tervezői kreativitást befolyásoló tényezők. A jövő kutatás iránti igényeket kezdetben a népességszám, majd a normatívák változásai iránti érdeklődés jellemezte. A problémaorientált tervezés elemei ma is élnek, bár ez háttal a jövő felé haladást jelent. A hazai jövő kutatás indulása szorosan kapcsolódott a területi tervezésben a jövőkép iránti igény megjelenéséhez. A stratégiák lehetőségterének korrekt kidolgozását segíti a forгатókönyvek bevezetése. Napjaink participatív tervezésének és a megvalósításnak fontos támogatója a regional foresight technika alkalmazása. A kapcsolatok hiányosságai miatt a fejlesztést ma is több következetlenség jellemzi.

Kovács Attila, CSc: „Pécs Általános rendezési terve mint az első hazai regionális terv 1965-ben”

Az ÉVM támogatásával Kiss Dénes építész 1964-ben Angliában tanulmányúton járt a regionális és várostervezés témában. Az ott szerzett elméleti és gyakorlati ismeretek alapján kezdtük meg Pécssett az új módszertan honosítását és alkalmazását. A többrétű és többféle módszertannal felvett adatok felvételét és modellezését én végeztem és irányítottam, éppen úgy, mint a matematikusokat (Prékopa András, Klavszky Emilt és Bakó András), akik a matematikai modelleket, és azok futtatására alkalmas programcsomagokat készítették el. A futtatások irányítása és ellenőrzése már ismét kettőnk feladatát képezte.

A tervezés során a „Fratar” modell segítségével ismertük meg a város és környéke forgalmának mennyiségi és minőségi értékeit. A „Gravity” modell biztosította az egyes lakóközetek mint kibocsátó közetek és az egyes munkahely típusok mint befogadók ún. taszító és befogadó energiák értékeit. Ezek segítségével alakítottuk ki a tervezett városszerkezet három alternatíváját, amelyeket a „Ráterhelési” modell segítségével a tényleges, majd a tervezett úthálózat alternatívákra terhelünk. A megye és a város állami és párt vezetése elé – kérésükre – a legjobbnak tűnő alternatívát terjesztettük elő egy szakmai zsűrizés után. A megye és a város vezetése a munka során mindvégig igen nagy megértést és támogatást biztosított.

A terv elfogadása után készült el „Hálódigram eljárással” a permanens tervezés és az irányítás részére 3 db hálódigram 30, 10 és 5 évre. A feladatokat a megfelelő időtávra vonatkoztatva a lehetséges mélységben és pontossággal megfogalmaztuk.

A terv elfogadása után 1967-ben Pécssett a KGST ÉÁB ülése megtárgyalta és elfogadta a módszertant. Bevezetését hazai és nemzetközi viszonylatokban is ajánlotta. Ezt követően az UVATERV mérnökei – betanítással és irányítással – kilenc magyar város tervezésénél és három nemzetközi tender esetében alkalmazták a modellrendszert.

Kiss Edit Éva, DSc: „A magyar ipar területi folyamatai a negyedik ipari forradalommal összefüggésben”

Az utóbbi években a negyedik ipari forradalom hatalmas változásokat indukál az ipari termelés folyamatában, ami az ipar térbeli elhelyezkedésére, a telephelyválasztás kérdésre is kihat. Az előadás keretében (NKFI által támogatott kutatás, projektszám:125091) azt vizsgáltuk a vállalkozások hozzáférhető 2016-os infokommunikációs statisztikai adataira alapozva, hogy a negyedik ipari forradalom mennyire előrehaladott és milyen területi sajátosságai vannak. A különböző indikátorok alapján éles regionális különbségek figyelhetők meg. A főváros térségében és az Észak-Dunántúlon a legkedvezőbb a vállalkozások infokommunikációs ellátottsága, ami az ottani magasabb ipari vállalkozás koncentrációnak is betudható, míg az ország keleti és déli felében jóval kedvezőtlenebbek az értékek.

Lux Gábor, PhD: Járt utat járatlanért el ne hagyj? Meghaladható-e a függő piacgazdasági modell a közép-európai iparban?

Alapkérdés: Milyen fejlődési pályán érdemes tovább haladnia a közép-európai (magyar) feldolgozóiparnak? Elméleti keret:

- evolúciós gazdaságföldrajz (útfüggőség, fejlődési pályák)
- kapitalizmus-változatok elmélete (varieties of capitalism)
- a bejárt fejlődési pálya eredményei és korlátjai
- továbblépés a jelenlegi fejlődési modellben
- alternatív fejlődési utak
- fejlesztő állam és nemzeti bajnok vállalatok
- endogén fejlődés és a hazai közép vállalatok megerősítése (a hangsúly az utóbbiakra helyezve).

Szabó Mátyás, PhD: Jövőkutatás a vidékfejlesztés tervezésében

Az előadás bemutatta a tervezés tevékenységének természetességét és a forgatókönyv-képzés hétköznapi voltát. A környezeti és mezőgazdasági tényezők (táj-, erdészeti és mezőgazdálkodási időtávjai miatt) átlagosnál nagyobb vidéki jelenlétével magyarázva igazolta a hosszú távú tervezés – ezáltal a jövőkutatás – vidékfejlesztési tervezésben való alapvető szükségességét. A hazai országos és helyi vidékfejlesztési tervezés gyakorlatát ilyen szempontból elemezve levonta a következtetést a hosszú távú szemlélet hiányáról.

Az előadásokat követő vita a felhasznált adatok megbízhatóságát, a gravity modell használatát, a korábbi területi modellek megismételhetőségének lehetőségét, a fejlesztés vs. visszafejlesztés kérdését, valamint a vidékfejlesztés és a humán kapacitás kapcsolatát érintették. A vita Kovács Géza szavaival zárult: „Hagyjunk csekkeket kitöltetlenül!” A következő generációk számára is meg kell hagyni a döntés lehetőségét!

A résztvevők a PTE Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola vendégszeretetét és korszerű büfáját élvezték. Köszönet ezért a doktori iskola vezetőjének, Varga Attila egyetemi tanárnak.

Nováky Erzsébet